

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 15/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 27. august 2018

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Lars Christian Finstad
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Klager, født [REDACTED], tjenestegjorde i [REDACTED] i perioden [REDACTED] til [REDACTED] [REDACTED] og i [REDACTED] fra [REDACTED] til [REDACTED]. Han var sendt ut som lagermann i begge kontingentene.

Klager er født og oppvokst på [REDACTED] sammen med en søster. Far var sjømann, mens mor var hjemmевærende. Etter avsluttet grunnskole og frem til førstegangstjenesten i [REDACTED], jobbet klager på bilverksted. Etter at han hadde gjennomført førstegangstjenesten, gikk han tilbake i jobben på bilverkstedet, og var her frem til 1988 da verkstedet gikk konkurs. Etter dette hadde han flere ulike jobber, frem til han reiste til [REDACTED] i [REDACTED].

Under oppholdet mellom de to kontingentene i henholdsvis [REDACTED] og [REDACTED], var han avløser på et gårdsbruk. Dette fortsatte han med også etter at han var kommet tilbake fra [REDACTED] i [REDACTED]. Han arbeidet som avløser på gårdsbruket frem til 1997. Fra 1997 og frem til 2003 hadde klager jobb som drosjesjåfør, med drosjeløyve på [REDACTED]. Han tjente godt på denne tiden, men sier selv at han hadde det tiltakende dårlig på grunn av den tidligere utenlandstjenesten.

I 1998 ble han samboer og senere gift. Samboeren hadde en datter fra tidligere, og sammen fikk de tre barn. Klager skilte seg i 2005. I etterkant av skilsmissen var det konflikter rundt samværet med barna. Etter hvert fikk han anledning til å ha omsorg og kontakt med alle fire barna.

Klager forteller at etter at han sluttet å kjøre drosje i 2003 og det påfølgende samlivsbruddet i 2005, har det vært «bare rot i hodet». Han har forsøkt å gå på ingeniørskole, men ga opp da han strøk i et fag. Han hadde da heller ingen penger.

I en journal fra [REDACTED] legevakt fra oktober 2008 fremgår det at klager sliter psykisk. Han ble henvist til [REDACTED], som er kommunens tilbud til mennesker i akutte situasjoner. I den påfølgende legesamtalen fortalte klager at han har slitt økonomisk og psykisk en stund. Det fremgår at han ble skilt tre år tidligere og at han hadde vært i [REDACTED] og [REDACTED] som FN-soldat. Det fremgår videre at han ønsket mer samvær med barna og at han skulle i et avtalt møte i konfliktrådet om dette. Videre fortalte han at han har følt seg sliten et par år også før skilsmissen, og at han var svært fortvilet over den nåværende situasjonen med tanke på eks-kona og barna, samt det økonomiske. Det fremgår også at han slet med innsovningsvansker, og at eks-kona mente han skal ha hatt psykiske problemer grunnet hans erfaring fra FN-tjenesten. I et annet journalnotat blir også klagers FN-tjeneste kommentert. Her fremgår det at han tenkte mye på denne tiden, men at han ikke opplevde noen spesiell følelse knyttet til dette, med unntak av ubehag, uro, rastløshet og bekymring. Det fremgår at klager ikke var direkte plaget av minnene, men at han opplevde at han var mer alvorlig og nedstemt etter FN-tjenesten. Han fortalte i samme journalnotat at det viktigste var å få orden på sin dårlige økonomi, og at psyken vil bli bedre hvis økonomien ble bedre.

I 2010 begynte klager å gå til behandling hos psykolog [REDACTED]. Her beskrev klager at han under sin FN-tjeneste hadde vært vitne til sterke hendelser hvor folk var blitt drept foran øynene hans, og hvor han selv hadde blitt skutt etter samt truet på livet. Psykolog [REDACTED] fant at dette var årsaken til klagers plager i form av innsovningsvansker, oppvåkninger med svette, og at klager i de siste seks til syv årene hadde blitt paranoid og mistenksom. Psykologen viste til at også skilsmissen gjorde at klager fikk rettet endel beskyldninger mot seg, noe som igjen innebar at han bare fikk samvær med barna annenhver helg og en dag i uka. Det fremgår at denne prosessen var, og fortsatt er, en stor belastning for klager.

Fra 2010 og frem til utløpet av 2013 gikk klager på arbeidsavklaringspenger. I 2014 startet han sitt eget firma med to bergingsbiler. Arbeidet ble etter hvert avsluttet som følge av en konflikt med

oppdragsgiver om betaling. Firmaet ble deretter avvirket i 2015/2016. Klager har nå søkt om uførepensjon.

Det er i anledning saken utarbeidet spesialisterklæring datert 1. mars 2017 fra psykolog Jan Rimau. Psykolog Rimau vurderer at klager har diagnosen F 43. 1 Posttraumatisk belastningslidelse som følge av hendelsene i [REDACTED] og [REDACTED], og at han sannsynligvis må anses som 100 % ervervsmessig ufør som følge av dette. Klagers medisinske invaliditet som følge av tjenesten i [REDACTED] fastsetter han til 32 % i henhold til Helse- og omsorgsdepartementets invaliditetstabell.

Klager har ved Statens pensjonskasses (SPK) vedtak av 30. mars 2017 fått innvilget billighetserstatning basert på den ovenfor fastsatte invaliditeten med kr. 329 159.

SPK har imidlertid i samme vedtak avslått skadelidtes krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. Advokat Jon Olav Holvik har på vegne av sin klient påklaget vedtaket i klage datert 4. mai 2017. I klagen anfører advokat Holvik at faktum i saken er vurdert feil og at det er bygger på uriktig rettsanvendelse. Advokat Holvik fremholder at skadelidte har krav på kompensasjon etter forskriften.

SPK har ved oversendelsen av klagen ikke funnet grunnlag for å endre sine tidligere konklusjoner, og vedtaket er sendt frem til klagebehandling.

Klager møtte uten advokat i klagenemnda. SPK var til stede på møtet.

2. Klagenemndas vurdering

Saken gjelder primært krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. Klager har subsidiært anført at dersom nemnda ikke finner å legge til grunn de sakkyndige erklæringene for sin avgjørelse, bør saken henvises til SPK for innhenting av ny spesialisterklæring.

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon, og at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Nemnda har gjennom tidligere vedtak lagt til grunn at det er en forutsetning for materiell behandling av saken at kravet ikke er foreldet. Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med enkelte særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Det er nemndas oppfatning at foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at;

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Det følger av ordlyden i bestemmelsen at utgangspunktet for når foreldelsesfristen begynner å løpe er «etter den dag skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige». Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når skadelidte hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s 603. Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om

kompensasjon 1. oktober 2015. Kravet er således som utgangspunkt fremsatt for sent. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt 1998 s 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Klager har selv opplyst at han siden tjenesten i [REDACTED] i [REDACTED] x har hatt psykiske plager som følge av de opplevelsene han hadde der. Skadelidtes psykiske plager er først dokumentert i 2008, og i 2010 fremkommer beskrivelser av svært alvorlige hendelser under tjenesten. Ut fra klagers egne opplysninger om hendelser, skadedebut og symptomtrykk, er kravet å anse som foreldet og kravet kan derfor ikke tas til følge.

Nemnda finner likevel grunn til å knytte noen bemerkninger til realiteten i saken.

Det fremgår av § 3 annet ledd at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er klager som bærer bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften. For å legge til grunn slik årsakssammenheng, må det blant annet fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet i samsvar med mandat fra Forsvarsdepartementet.

I denne saken er det innhentet erklæring fra psykologspesialist Jan Rimau. Han konkluderer med at klager har diagnosen F 43.1 Posttraumatisk belastningslidelse som følge av hendelsene i [REDACTED] og [REDACTED], og at sannsynligvis må anses som 100 % ervervsmessig ufør som følge av dette. Klagers medisinske invaliditet som følge av tjenesten i [REDACTED] fastsetter han til 32 % i henhold til Helse- og omsorgsdepartementets invaliditetstabell.

Klager har vist til det er vanskelig å forstå at SPK i sitt vedtak synes å fravike den medisinske sakkyndiges uttalelse om at klager har en psykisk belastningsskade fra tjeneste i internasjonal operasjon, og har bedt om at klagenemnda skal vurdere dette grundig.

Klagenemnda har i to prinsipielle saker fra 2013 (sak 20/2012 og sak 2/2013) uttalt seg nærmere om kravet til bevis i saker etter den særskilte kompensasjonsordningen. Nemnda viser til at det i disse sakene ikke er noen krav til tidsnære bevis eller krav om spesielle påkjenninger under tjenesten. Det er heller ikke et krav til bestemte psykiatriske diagnoser som f. eks PTSD. Det er tilstrekkelig å sannsynliggjøre at det er oppstått en psykisk belastningslidelse i forbindelse med selve tjenestegjøringen.

Uttalelsene fra nemnda i 18. mars vedtakene fra 2012 ble også gjennomgått i en sak for Gulating lagmannsrett i LG-2014-40180, der retten uttalte følgende;

«Lagmannsretten er enig med ankende part i at spørsmålet om det gjelder et lempeligere beviskrav ikke kommer på spissen i nærværende sak og har vansker med å forstå ankemotpartens argumentasjon knyttet til beviskravet slik det er kommet til uttrykk i vedtak nr. 20/2012 og vedtak nr 2/2013. Lagmannsretten finner vedtakene klare, og at rettsanvendelsen som er kommet til uttrykk i det klagevedtaket vi har til behandling ikke er i strid med dette (...)

Av 18. mars-vedtakene fremgår at det ikke kan oppstilles krav om tidsnære bevis, spesielle påkjenninger under tjenesten eller diagnose i form av PTSD for at beviskravet i forskriften skal være oppfylt, og at man da er henvist til en fri bevisbedømmelse. I en fri bevisbedømmelse ligger bl.a at de alminnelige prinsipper om tidsnære nedtegnelser, spesielt av fagfolk, er viktige i vurderingen av om den psykiske lidelsen er en følge av tjenesten, jf. «L»-dommen [Rt-1998-1565] og Ask-dommen [Rt-2010-1547], men at det ikke er noe objektivt krav om tidsnære bevis. De ulike bevis må vektas og vurderes ut fra de alminnelige prinsipper om bevisvurdering og sannsynlighetsovervekt.

Det fremgår av kompensasjonsforskriften § 3 annet ledd at «det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder» og at det «må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. For å legge til grunn slik årsakssammenheng, må det blant annet fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet i samsvar med mandat fra Forsvarsdepartementet.» Mandatet gir i punkt 3 en detaljert beskrivelse av hva som skal vurderes og hvordan flere mulige årsaksfaktorer må vektas i årsaksbildet.

Lagmannsretten er enig med ankende part i at når det først foreligger – og som her; underveis tilkommer ytterligere opplysninger/bevis om situasjonen før og etter tjenestegjøringen, er det ingen begrensninger med hensyn til å la dette inngå i bevisvurderingen. Det er ikke noe motstrid i dette og det at «dokumentasjon av skaden og årsaksforholdet gjennom en spesialisterklæring vil måtte tillegges vesentlig vekt i denne vurderingen.» Jf. høringsnotat av 30. mars 2012 utarbeidet av Forsvarsdepartementet i forbindelse med endring av forskriften.

Lagmannsretten forstår dette slik at en spesialisterklæring ikke kan gis større vekt i en bevisvurdering enn det faktum den bygger på gir grunnlag for. Der det er rom for ulik fortolkning av faktum kan det gi grunnlag for å vurdere om den tolkning og vekt spesialisten har lagt til grunn, støttes av bevisbildet for øvrig, herunder om spesialisten har kjent til, og vurdert, alle bevisfakta. Spesielt vil det gjelde opplysninger som tilsier at den psykiske belastningsskaden kan skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon. Foreligger slike opplysninger, må de vektas og vurderes etter de alminnelige prinsipper».

Slik denne saken fremstår for nemnda, er det lite objektiv dokumentasjon i saken som underbygger at klagers psykiske plager relaterer seg til tjenesten i [REDACTED]. Klager har i forbindelse med tjenesten uttalt at han opplevde 15-20 traumatiske hendelser, uten at hendelsene som nevnes er dokumentert på noen måte. Blant annet er det vist til at skadelidte ble utsatt for et streifskudd etter at han hadde lånt en bil og kjørt ut av leir uten tilstrekkelig tillatelse. Når klager foreholdes at dette ikke fremgår av dokumenter fra tjenesten, forklarer han at han verken rapporterte om streifskuddet han var utsatt for eller skuddskadene på bilen han kjørte i etterkant. Etter nemndas syn fremstår det som usannsynlig at en slik hendelse ikke skulle ha blitt dokumentert på en eller annen måte. Generelt manglende nedtegnelser knyttet til en rekke av de påståtte og til dels svært alvorlige hendelser klager opplyser å ha vært vitne til, svekker klagers troverdighet omkring de faktiske forhold.

Klager bygger sitt krav på erklæring fra psykolog Rimau. Nemnda har tidligere vurdert den psykolog Rimau basert på det faktum at han har mistet retten til å avgis sakkyndige erklæringer. Det vises til vedtak 10/2016, hvorfra hitsettes:

«Det er opplyst for nemnda at Statens helsetilsyn i vedtak av 12. juli 2017 har fattet vedtak om å begrense psykologens autorisasjon. Fra vedtaksdato kan spesialisten ikke utstede erklæringer etter helsepersonelloven § 15. I vurderingen viser Helsetilsynet til at han i den aktuelle erklæringen ikke tilfredsstilte kravene om varsomhet, nøyaktighet og objektivitet. Erklæringen inneholdt videre opplysninger som ikke var nødvendige for formålet. Psykologen tok ikke i tilstrekkelig grad forbehold om at det var knyttet usikkerhet til grunnlaget som konklusjonene bygger på, og han hadde ikke grunnlag for den diagnostiske vurderingen eller for pasientens anslåtte uføregrad.

Basert på de opplysninger som fremkom i Helsetilsynets sak, er det etter nemndas syn grunn til å stille spørsmål ved spesialistens nøytralitet. Nemnda finner at tilsvarende bastante ord og uttrykk, slik som utdraget fra Helsetilsynets vedtak referer til, også er fremtredende i den foreliggende spesialisterklæringen.»

På lik linje med tidligere saker konkluderer psykolog Rimau i sin erklæring med at klager i denne oppfylder kriteriene for diagnosene posttraumatisk stressyndrom uten at dette har støtte i den foreliggende dokumentasjon. Hans vurdering er alene basert på det klager nå forklarer om sin tilstand fra tjeneste og senere. Klagers redegjørelse er ukritisk lagt til grunn uten at det blir sett i sammenheng med objektiv dokumentasjon. Psykolog Rimau har i sin erklæring ikke drøftet fraværet av dokumentasjon av hendelser eller gått nærmere inn på klagers manglende symptomer i etterkant av tjenesten.

Nemnda har tidligere lagt til grunn at man ved vurderingen av årsakssammenheng skal være varsom med å bygge på erklæringer fra psykolog Rimau med bakgrunn i vedtaket fra Statens Helsetilsyn. Der det ellers ikke er holdepunkter for å vurdere spørsmålet om årsakssammenheng må det dermed innhentes ny spesialisterklæring i tråd med mandatet. I foreliggende sak er det ikke påkrevet, da nemnda finner at vilkårene for kompensasjon ikke er oppfylt, samt at kravet under enhver omstendighet er å anse som foreldet.

Klagers krav tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 26 593,75 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 9 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr. 26 593,75 inkl. mva. i henhold til krav.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 19. november 2018

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder